

Αιμιλία Καραλή

Μια διαφορετική ματιά με αφορμή την πρόσφατη κυκλοφορία της «αυτοβιογραφίας» ενός προβεβλημένου από τα ΜΜΕ πρωταγωνιστή «ριάλιτι επιβίωσης», την οργή και την ειρωνεία των «ελιτιστών» (πώς τολμάει!) και την υπεράσπιση της επιθυμίας του να κάνει κάποιος ό,τι θέλει.

Το 1936 ο Βάλτερ Μπένγιαμιν, στηριγμένος σε μια σχετική θέση του Πολ Βαλερί, είχε αναφερθεί στις μεγάλες δυνατότητες που δίνει η τεχνολογική επανάσταση και η εξέλιξη των επιστημών σε όλο και μεγαλύτερα πλήθη ανθρώπων να ασχοληθούν με την τέχνη. Η διάδοση του βιβλίου, της φωτογραφίας, του κινηματογράφου -έγραφε- μπορεί να αλλάξει την κατάστασή τους, να τους κάνει εν δυνάμει δημιουργούς. Και δεν είχε άδικο. Η τέχνη από ενασχόληση «ειδικών», ολίγων και «χαρισματικών» αγκάλιασε περισσότερους ανθρώπους, έδωσε αφορμές και δημιούργησε καλλιτεχνικές προσδοκίες σε πολλούς. Είναι εξάλλου μια από τις ευγενέστερες δραστηριότητες του ανθρώπου, σε θεωρητικό -τουλάχιστον- επίπεδο.

Όμως οι καλλιτέχνες είχαν πάντα να αναμετρηθούν, όχι μόνο με τα όρια της τέχνης τους, αλλά και με το γούστο του κοινού. Από την εποχή του Καρυωτάκη -τουλάχιστον στα καθ' ημάς- οι «άδοξοι ποιητές» γνωρίζοντας τον χλευασμό και την απομόνωση στοιχημάτιζαν στους «μελλούμενους καιρούς» για την αναγνώριση του έργου τους, για να «γελάσουν τελευταίοι». Ίσως να γεννήθηκαν νωρίτερα απ' ό,τι «έπρεπε», όπως έλεγε και ο Βαν Γκογκ που όσο ζούσε δεν μπόρεσε να πουλήσει, με την μεσολάβηση του αδελφού του όπως θυρούλιται, παρά μόνον έναν πίνακα την στιγμή που είχε ζωγραφίσει πάνω από 800 μέσα σε δέκα χρόνια. Ίσως πάλι γιατί δεν το «άξιζαν».

Το αν και πόσο αξίζει όμως ένα καλλιτεχνικό έργο είναι μια συζήτηση που δεν μπορεί ποτέ να τελειώσει. Είναι τόσο υποκειμενική υπόθεση όσο και αντικειμενική. Καθορίζεται μεν από τον δέκτη του έργου αλλά και ο τελευταίος καθορίζεται από τις αξίες, την παιδεία του, την αντίληψή του για το τι ρόλο μπορεί να έχει η τέχνη στην ζωή του: να μάθει, να απολαύσει, να διασκεδάσει, να απαλύνει τον χρόνο που περνάει, να καταλάβει, να διασκεδάσει, να ξεχαστεί, να... . Ανεξάρτητα λοιπόν από τις επιδιώξεις του καλλιτέχνη είναι σημαντικότερη η στάση του κοινού απέναντί του. Αυτό το κοινό δεν διαμορφώνεται εν κενώ. Μπορεί όμως να αποκαλύψει κενά: υπαρξιακά, πολιτικά, πολιτιστικά, πολιτικά.

Σαρώνουν οι πωλήσεις της αποκαλούμενης «ροζ» λογοτεχνίας και βιβλίων συνωμοσιολογίας, παραψυχολογίας και αστρολογίας

Με αφορμή λοιπόν την πρόσφατη κυκλοφορία της «αυτοβιογραφίας» ενός προβεβλημένου από τα ΜΜΕ πρωταγωνιστή «ριάλιτι επιβίωσης», την οργή και την ειρωνεία των «ελιτιστών» (πώς τολμάει!) και την υπεράσπιση της επιθυμίας του να κάνει κάποιος ό,τι θέλει, ας δούμε τι δείχνουν τα στοιχεία (εύκολα μπορούν να αντληθούν από σχετικές ιστοσελίδες).

Τα τελευταία 70 χρόνια οι πωλήσεις όλων των βιβλίων του Καβάφη, του Σεφέρη, του Ρίτσου, του Ελύτη, της Δημουλά φτάνουν μόλις το 1/5 των συνολικών πωλήσεων που έκαναν τα τελευταία 20 χρόνια τα βιβλία δύο μόνο εκπροσώπων της αποκαλούμενης «ροζ» λογοτεχνίας.

Ας μην αναφερθούμε στις πωλήσεις βιβλίων συνωμοσιολογίας, παραψυχολογίας, αστρολογίας κλπ σε σχέση με εκείνες των επιστημονικών βιβλίων. Εκατομμύρια τα πρώτα, μερικές χιλιάδες τα δεύτερα. Ας κάνουμε λοιπόν τον απολογισμό και ας σκεφτούμε για την ποιότητα και τον προσανατολισμό της κοινωνίας που καταναλώνει και θα αναπαράγει τέτοια αναγνώσματα, αλλά και αντίστοιχες ταινίες, μουσικές, θεάματα.

Ευχή, ελπίδα και κίνητρο για πράξη ήταν κάποτε η θέση ότι κάθε άνθρωπος μπορεί και πρέπει να καλλιεργήσει τις δημιουργικές του ικανότητες, ότι είναι ανάγκη να καταργηθεί η διάκριση του καταμερισμού της εργασίας που στενεύει τους ορίζοντες των ανθρώπων, περιορίζει και φτωχαίνει την ζωή τους. Σε αυτήν την κοινωνία «δεν θα υπάρχουν ζωγράφοι, αλλά άνθρωποι που -ανάμεσα στα άλλα- θα ζωγραφίζουν, θα συνθέτουν, θα γράφουν λογοτεχνία». Και -γιατί όχι;- σε μια τέτοια κοινωνία «ακόμη και μια μαγείρισσα θα μπορεί να κυβερνήσει ένας κράτος».

Μέχρι τότε ας σκεφτούμε τους στίχους του **Μιχάλη Κατσαρού**, ενός ακόμη «άδοξου ποιητή», γραμμένους το 1953:

Μην αμελήσετε. / Πάρτε μαζί σας νερό. / Το μέλλον μας θα έχει πολλή ξηρασία.

Και αυτό το μέλλον φαίνεται ότι θα έχει πολύ «μέλλον».

Πηγή: **PRIN**